

Цвіт споришу

Тарас Коковський

ОЗНАЙОМЧИЙ ФРАГМЕНТ

© Видавництво «Богдан». Усі права застережено.

Фрагмент надано для ознайомлення. Повна книжка — nashaknyga.com.ua

Вона зосталась молодою
Тітці Софії та жіноцтву УПА присвячується

I.

Софія лежала посеред лісу, котрий стільки разів рятував її та побратимів. Над головою — клаптик неба поміж високими та густими кронами дерев. Останнє, що бачила. В дівочих очах повільно згасало життя... «Невже це кінець?»... Було боляче лише спочатку. Згодом вже ні. Не відчувала нічого. Втім, цей біль у порівнянні з попереднім, у в'язниці, — ніщо, бо він — лише фізичний, а той шматував, нищив, розчавлював тіло й душу. «Боже, як хочеться жити!»

— Всьо, подохла, сволочь. Хотела убежать, — ти смотри! — От нас не убежишь!

Енкаведист штурхнув дівчину ногою, аби пересвідчитись, що мертва.

— І што с ней теперь делать?

— Оставім пока здесь, вернёмся і доложім начальству. Пускай оно решает.

— Ладно, скажі лейтенанту. Возвращаемся.

До хати, що тулилася до лісу, постукав старший лейтенант НКВС з автоматом ППШ на плечі.

— Есть кто дома? Откройте!

— Зачекайте, зараз!

Двері відчинились, і на порозі з'явився підстаркуватий чоловік.

— Що вам від нас треба, пане офіцере?

— Конкретно от вас — нічого. Там, в лесу, лежат убитая девушка, нужно похоронить. Я понятно выражаюсь?

— Так.

— Исполняйте.

Офіцер рвучко повернувся і пішов до автівки, що стояла неподалік. За мить вона зчезла у куряві. Чоловік ще трохи постояв

на порозі і вернувся до хати.

— Слухай, Дарко, треба піти до Чабанів — най би дали коней, відвеземо її на цвинтар до Загір'я.

— Господи, поможи!

— Та не бійся! Бачиш, якщо він вже сам приїхав, нема чого боятися. Дивно, що вони її не забрали відразу, а лишили в лісі?

— Бідна... Чия ж то дитина?

— Зодягайся і йди. Най Чабан сам приїде і нікого з собою не бере. Так йому й скажеш, чуєш!

— Та чую, чую!

— І скажи, най перекаже комусь в Загір'я, що треба викопати яму на цвинтарі.

Вечоріло. Чабан приїхав кіньми під вечір.

— Що сталося, Петре, що вони її не забрали?

— Певно, було не до того, — шукали криївку.

— Ти передав, щоб у Загір'ї викопали могилу?

— Так, коло цвинтаря буде чекати Павло Чубинський.

— Треба взяти трохи соломи, щоб накрити її, як будемо везти, і рискалі.

— Хутко, бо темніє. Ти знаєш, де вона?

— Та що тут знати, — триста метрів від хати, на початку лісу.

— Ти щось бачив?

— Не бачив, але чув постріли, голоси москалів, потім усе стихло.

— І хто її видав?

— Бігме, навіть не здогадуюся.

— Ходімо до лісу.

На обличчі та одязі дівчини запеклася кров. Чоловіки поклали тіло на воза і накрили соломою. Коні насторожилися й злякано заіржали.

— Тихо, тихо. Гайта, вйо.

До Загір'я якихось кілька кілометрів. Якщо прямо через ліс — то ближче, але дорога там кепська, до того ж учора йшов дощ. Отож подалися довкола. Їхали мовчки, оглядаючись на всі боки. Тепер такі часи, що най Бог боронить! Не знаєш, хто і коли на тебе щось бовкне. А тоді — прощавай!

II.

В камері було зимно й вогко. За ніч вона так змерзла, що не могла рухатись, лише тремтіла від холоду. Думала: «Хоч би не застудитись! Я витерплю! Я сильна! Боже, дай мені сили! Тільки б не били більше і не знущалися!».

— Арестованная, на виход! — Конвоїр повів її довгим тюремним коридором з обшарпаними стінами і багатьма дверима. В кінці коридору у дверях, тримаючи руку в кишені галіфе і потягуючи цигарку, на неї чекав капітан НКВС.

— Ну што, красавіца, поговорім? Часовой — свободен пока.

— Єсть, товарищ капітан.

— Проході в кабінет! Как там тебе зовут — Альонка? Чєво молчіш?

— Я вже все вам сказала!

— То, што ти сказала, ми і без тебе знаєм, учительніца, понимаєш лі.

— То чого вам ще від мене треба?

— Вот-вот. Будеш молчать — скажу ребятам, чтобы к тебе опять применілі допрос с пристрастием.

— Та ви звірі!

— Не скажеш, где бункер — пристрелю своїми руками!

— Я нічого не знаю. Відпустіть.

— Даю тебе последний шанс — если до завтра не расколешься, пеняй на себя. Часовой! Уведі!

— Єсть, товарищ капітан.

В камері її переслідувала лише одна думка: «Що робити? Як звідси вибратися? Що з Миколою?».

Софія вчителювала в навколишніх селах. Закінчила курси медсестер і лікувала поранених в боях з енкаведистами повстанців. А ще — була зв'язковою. В одній з сутичок із загоном НКВС поранили молодого бійця. Його переховували люди, а вона потай, вечорами, навідувалася до нього, промивала рани, перев'язувала. Тиждень тому їх викрили. Невже це отой настирливий повстанець із сусіднього села, що весь час чіплявся до неї і дістав одкоша?

До ранку майже не стулила очей. Тіло боліло від побоїв, а холод не давав зосередитись. Вранці виник план. Скаже енкаведистам, що відведе їх до криївки, а сама спробує дорогою втекти. Там скрізь ліс, хащі! Вона молода, сильна, їй лише двадцять вісім!

Крізь ґрати до камери завітав сонячний промінчик. Вересневий день обіцяв тепло.

— Арестованная, на выход!

Знову той самий кабінет. Гладко поголений капітан сидів за столом, переглядаючи папери. Крізь вікно вона помітила на подвір'ї автівку, а поруч неї вояків.

— Ну что, надумала? Ілі продолжім фізическіє упражненія?

— Я скажу.

— Только не вздумай врать, а то я вас знаю, бандеровское отродье!

— Я покажу, де криївка.

— Ну і где?

— Треба їхати в Ліщину, до лісу, там покажу.

— Смотри, еслі врьошь — до следующего дня не дотянешь. Пристрелім і под сельсоветом положім, — отдыхать. — Часовой!

— Слушаюсь, товарищ капітан!

— Лейтенанта Кольцова ко мне.

— Есть!

Лейтенант з'явився за кілька хвилин.

— Товаріщ капітан, лейтенант Кольцов, по вашому наказанню прибіл.

— Лейтенант, відіть ету дівцу?

— Так точно.

— Она обещает показать бункер. Возьмьошь десять бойцов і поедете в Лещіну.

— Слушаюсь.

— Да, будьте осторожни, а то ета бестія может что-то викинуть.

— Так точно.

— Видайте каждому бойцу гранати.

— Разрешіте ісполнять?

— Ісполняйте!

III.

Автівка з енкаведистами зупинилася поруч із лісом. День видався чудовий. Два тижні, які вона провела у камері, здавались вічністю. Гадала, що вже ніколи не побачить сонця, неба, не вдихне на повні груди п'яного, свіжого повітря... Таки сталося. Вони їй повірили. А може, просто вдали, що повірили? Вона сиділа мовчки в кузові автівки в оточенні бійців загону НКВС. Час від часу, поки вони їхали, лейтенант відривав свій погляд від лісу і спостерігав за нею. «Ще зовсім молодий» — подумала Софія. «І що їх привело сюди? Хто їх кликав? Хочуть скрізь свій комунізм збудувати. Визволителі...Вимордували людей в себе, а тепер хочуть ще й нас вимордувати».

— Далеко ещю? — обізвався лейтенант

— Їдьте он туди, до тієї смереки.

— Какой такой смерекі, йолкі что лі?

— Нехай буде по-вашому.

— Водітель, сварачівай налево! Остановішся возле елі!

Вантажівка спинилася біля лісу.

— Ну, куда дальше? — спитав її лейтенант.

— Он туди.

— Всем снять оружје с предохранителя!

— Я піду перша, а ви за мною.

— Ви, двоє, — слeдуйте за неї. Остальные, по четыре человека налево і направо, на расстоянии десять метров. Пошли! І смотріте в оба!

Ліс був густий, захаращений кущами. Саме на це вона й сподівалася. Йшла, приглядаючись, де хащі густіші. Свіже повітря додало їй сили, хоч відбиті на допитах п'яти боліли так, що вона, йдучи, відчувала біль від найменшого камінчика. «Ще один ковток повітря, ще кілька кроків і треба бігти». Думки були зайняті лише одним — «Як цими зболеними ногами бігти якомога швидше?» Серце калатало так, що мало не вискочило з грудей. Якоїсь миті вона кинулась у хащі і помчала щодуху вперед, не оглядаючись.

— Стой! Стой, кому говорю! — кричали їй услід.

— Стой, стрелять буду!

Автоматна черга розірвала вранішню тишу. Щось боляче вдарило у спину. «Не вдалося». Софія схопилася за стовбур дерева і повільно сповзла додолу. «Це кінець. Прощайте, мамо й тату. Прощавай, світе!»

IV.

— Слава Ісусу Христу!

— Слава навіки! Ну що, Павле, готово?

— Ще трохи, хлопці вже закінчують копати яму. Лишіть коней тут і ходім.

— Візьмемо її з воза і покладемо он там, коло стежки.

— Треба накрити сіном.

— Ходімо, хутко.

Загорнувши тіло в полотно, віднесли до стежки, а згодом поклали в могилу... Перехрестилися, змовили «Отче наш» і

«Богородице Діво».

— Упокій, Господи, рабу Твою, і сотвори їй вічну пам'ять.

— Амінь.

— Хай спочиває з Богом!

— Файна була дівчина...

— Шкода, що незаміжня і не лишила після себе дітей.

— Хіба вона одна така?

— Рушаймо. Тримайте язик за зубами. Щоб нікому ні слова!

Через двадцять літ на могилі «Оленки» поставили хрест. Наразі тільки хрест. Але місцеві добре знали, хто тут похований, і доглядали могилу. 1991 року на хресті з'явився напис, хтось посадив калину. Поруч — могила вояків УПА і синьо-жовтий стяг. Зі світлини на хресті дивиться молоде, щире, усміхнене дівоче обличчя. Вона назавжди залилась молодою...

...

Далі — у повній книжці «Цвіт споришу».

nashaknyga.com.ua